

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ
 Декан факультету
 Людмила СТАНІСЛАВОВА

Людмила Станіславова
 30.08 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основи композиції

Галузь знань 02 Культура і мистецтво
 Спеціальність 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація
 Рівень вищої освіти Перший бакалаврський
 Мова навчання Українська
 Шифр дисципліни ОЗП.11 **Обсяг дисципліни** 4 кредитів ЄКТС
Статус дисципліни: Обов'язкова
Факультет Гуманітарно-педагогічний
Кафедра Технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва

Форма навчання	Курс	Семестр	Загальний обсяг дисципліни		Кількість годин						Форма семестрового контролю		
			Кредити ЄКТС	Години	Аудиторні заняття						Курсова робота	залік	іспит
					Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття	Індивідуальна робота студента	Самостійна робота, в т.ч.			
Д	1	1	4	120	51	17		34		69			+

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів
 Програма складена *Богдан Крулик* старший викладач, Богдан КРУЛИК

Схвалена на засіданні кафедри технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва

Протокол № 1 від 28.08.2024 р. Зав. кафедри *Ірина Андрощук* Ірина АНДРОЩУК

Робоча програма розглянута та схвалена вченою радою гуманітарно-педагогічного факультету

Голова вченої ради *Людмила Станіславова* Людмила СТАНІСЛАВОВА

2. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Дисципліна «Основи композиції» є обов'язковою дисципліною загальної підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво» за спеціальністю 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»

Пререквізити – Вихідна.

Постреквізити – ОЗП.10 Орнамент; ОПП.02 Рисунок та пластична анатомія; ОПП.03 Декоративний рисунок; ОПП.04 Рисунок та графічне моделювання; ОПП.05 Живопис; ОПП.06 Декоративний живопис; ОПП.07 Експериментальний живопис; ОПП.10 Комп'ютерна графіка; ОПП.11 Скульптура; ОПП.12 Композиція художніх виробів; ОПП.12.1 Курсова робота з Композиції художніх виробів; ОПП.13.1 Робота в матеріалі (художнє дерево)*; ОПП.13.2 Робота в матеріалі (художній текстиль)*; ОПП.15 Пленерно-живописна практика.

Відповідно до Стандарту вищої освіти із зазначеної спеціальності та освітньої програми дисципліна має забезпечити:

- **компетентності:**

ІК Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації творів мистецтва або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій, положень і методів та характеризується певною невизначеністю умов.

ЗК05 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК06 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

ЗК09 Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК11 Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ФК01 Здатність розуміти базові теоретичні та практичні закономірності створення цілісного продукту предметно-просторового та візуального середовища.

ФК05 Здатність генерувати авторські інноваційні пошуки в практику сучасного мистецтва.

ФК06 Здатність інтерпретувати смисли та засоби їх втілення у мистецькому творі.

ФК09 Здатність використовувати професійні знання у практичній та мистецтвознавчій діяльності.

ФК12 Здатність презентувати художні твори і дослідження мистецтвознавчі у вітчизняному та міжнародному контекстах.

- **програмні результати навчання:**

ПРН01 Застосовувати комплексний художній підхід для створення цілісного образу

ПРН02 Виявляти сучасні знання і розуміння предметної галузі та сфери професійної діяльності, застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях.

ПРН06 Застосовувати знання з композиції, розробляти формальні площинні, об'ємні та просторові композиційні рішення і виконувати їх у відповідних техніках та матеріалах.

ПРН07 Відображати морфологічні, стилеві та кольоро-фактурні властивості об'єктів образотворчого, декоративного мистецтва, реставрації та використовувати існуючі методики реставрації творів мистецтва в практичній діяльності за фахом.

ПРН08 Аналізувати, стилізувати, інтерпретувати та трансформувати об'єкти (як джерела творчого натхнення) для розроблення композиційних рішень; аналізувати принципи морфології об'єктів живої природи, культурно-мистецької спадщини і застосовувати результати аналізу при формуванні концепції твору та побудові художнього образу.

ПРН14 Тракувати формотворчі засоби образотворчого та декоративного мистецтва, реставрації як відображення історичних, соціокультурних, економічних і технологічних етапів розвитку суспільства, комплексно визначати їх функціональну та естетичну специфіку у комунікативному просторі.

ПРН15 Володіти фаховою термінологією, теорією і методикою образотворчого та декоративного мистецтва, реставрації мистецьких творів.

Метою дисципліни є формування особистості фахівця здатного вирішувати типові та складні завдання у галузі образотворчого та декоративного мистецтва.

Предметом дисципліни є способи та засоби упорядкування структурних елементів композиції у процесі виконання художніх творів.

Завдання дисципліни. Формування теоретичних знань та практичних умінь застосування способів та засобів упорядкування структурних елементів композиції у процесі виконання художніх творів.

Результати навчання. Студент, який успішно завершив вивчення дисципліни, повинен: вміло використовувати понятійний апарат з фаху; володіти основними принципами композиційної побудови художнього твору; оперувати засобами гармонізації (симетрія-асиметрія; статика-динаміка; контраст-нюанс; ритм тощо); використовувати їх під час створення різноманітних композицій; застосовувати принципи побудови композиції під час виконання практичних завдань; втілювати задум у формі гармонійно складеної композиції; продемонструвати свої теоретичні знання з навчального предмету у практичній діяльності.

3. СТРУКТУРА І ЗМІСТ РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

3.1. Структура залікових кредитів дисципліни

Назва розділу (теми)		Кількість годин, відведених на:		
		Л	ПР	СРС
1	Вступ. Теоретичні основи композиції. Рівновага. Сприйняття геометричних форм та їх елементів. Варіанти розміщення форми на площині.	2	-	2
2	Засоби композиції: форма, лінія, пляма. Емоційний вплив форм, ліній і плям різної конфігурації в композиції.	2	-	2
3	Прийоми композиції. Симетрія, асиметрія. Композиційний пошук та створення композиції: симетричної (дзеркальна, циклічно-обертова, стрічкова); асиметричної.	2	6	12
4	Прийоми композиції. Статика, динаміка. Композиційний пошук та створення композиції: статичної, динамічної.	2	6	12
5	Прийоми композиції. Контраст, нюанс. Композиційний пошук та створення композиції на основі контрасту та нюансу: за формою, за розміром, за фактурою.	2	6	12
6	Прийоми композиції. Ритм, метр. Композиційний пошук та створення композиції: з метром та ритмом.	2	6	12
7	Співвідношення і пропорції. Масштаб. Цілісність композиції. Колір як засіб композиції.	2	-	2
8	Композиційний центр. Підпорядкування компонентів композиції ідейному задуму. Композиційний пошук та створення композиції з одним композиційним центром; з декількома композиційними центрами; відкрита композиція	3	10	15

	(відсутність центру). Перегляд.			
Разом:		17	34	69

3.2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

3.2.1. Зміст лекційного курсу

№ з/п	Перелік тем лекцій	Кількість годин
1	Вступ. Теоретичні основи композиції. Рівновага. Сприйняття геометричних форм та їх елементів. Варіанти розміщення форми на площині.	2
2	Засоби композиції: форма, лінія, пляма. Емоційний вплив форм, ліній і плям різної конфігурації в композиції.	2
3	Прийоми композиції. Симетрія, асиметрія. Композиційний пошук та створення композиції: симетричної (дзеркальна, циклічно-обертова, стрічкова); асиметричної.	2
4	Прийоми композиції. Статика, динаміка. Композиційний пошук та створення композиції: статичної, динамічної.	2
5	Прийоми композиції. Контраст, нюанс. Композиційний пошук та створення композиції на основі контрасту та нюансу: за формою, за розміром, за фактурою.	2
6	Прийоми композиції. Ритм, метр. Композиційний пошук та створення композиції: з метром та ритмом.	2
7	Співвідношення і пропорції. Масштаб. Цілісність композиції. Колір як засіб композиції.	2
8	Композиційний центр. Підпорядкування компонентів композиції ідейному задуму. Композиційний пошук та створення композиції з одним композиційним центром; з декількома композиційними центрами; відкрита композиція (відсутність центру).	3
Разом:		17

3.2.2. Зміст практичних занять

№ з/п	Теми практичних занять	Кількість годин
1	Засоби композиції. Симетрія, асиметрія. Композиційний пошук та створення композиції: симетричної (дзеркальна, циклічно-обертова, стрічкова); асиметричної.	6
2	Засоби композиції. Статика, динаміка. Композиційний пошук та створення композиції: статичної, динамічної.	6
3	Засоби композиції. Контраст, нюанс. Композиційний пошук та створення композиції на основі контрасту та нюансу: за формою, за розміром, за фактурою.	6
4	Засоби композиції. Ритм, метр. Композиційний пошук та створення композиції: з метром та ритмом.	6
5	Композиційний центр. Підпорядкування компонентів композиції ідейному задуму. Композиційний пошук та створення композиції з одним композиційним центром; з декількома композиційними центрами; відкрита композиція (відсутність центру).	10

Перегляд.	
Разом:	34

3.2.3. Зміст самостійної роботи

Самостійна робота студентів полягає у систематичному опрацюванні лекцій, практичних робіт, виконання ескізів та зарисовок до поточних тем практичних робіт, підготовці до перегляду тощо. Крім цього до послуг студентів сторінка навчальної дисципліни у Модульному середовищі для навчання, де розміщені Робоча програма дисципліни та необхідні документи з її навчально-методичного забезпечення. Керівництво самостійною роботою здійснюється викладачем згідно з розкладом консультацій.

Номер тижня	Вид самостійної роботи	Кількість годин
1	Опрацювання матеріалу поточної лекції та практичної роботи. Виконання ескізів та зарисовок до поточної теми.	4
2	Опрацювання матеріалу поточної лекції та практичної роботи. Виконання ескізів та зарисовок до поточної теми.	4
3	Опрацювання матеріалу поточної лекції та практичної роботи. Виконання ескізів та зарисовок до поточної теми.	4
4	Опрацювання матеріалу поточної лекції та практичної роботи. Виконання ескізів та зарисовок до поточної теми.	4
5	Опрацювання матеріалу поточної лекції та практичної роботи. Виконання ескізів та зарисовок до поточної теми.	4
6	Опрацювання матеріалу поточної лекції та практичної роботи. Виконання ескізів та зарисовок до поточної теми.	4
7	Опрацювання матеріалу поточної лекції та практичної роботи. Виконання ескізів та зарисовок до поточної теми.	4
8	Опрацювання матеріалу поточної лекції та практичної роботи. Виконання ескізів та зарисовок до поточної теми.	4
9	Опрацювання матеріалу поточної лекції та практичної роботи. Виконання ескізів та зарисовок до поточної теми.	4
10	Опрацювання матеріалу поточної лекції та практичної роботи. Виконання ескізів та зарисовок до поточної теми.	4
11	Опрацювання матеріалу поточної лекції та практичної роботи. Виконання ескізів та зарисовок до поточної теми.	4
12	Опрацювання матеріалу поточної лекції та практичної роботи. Виконання ескізів та зарисовок до поточної теми.	4
13	Опрацювання матеріалу поточної лекції та практичної роботи. Виконання ескізів та зарисовок до поточної теми.	4
14	Опрацювання матеріалу поточної лекції та практичної роботи. Виконання ескізів та зарисовок до поточної теми.	4
15	Опрацювання матеріалу поточної лекції та практичної роботи. Виконання ескізів та зарисовок до поточної теми.	4
16	Опрацювання матеріалу поточної лекції та практичної роботи. Виконання ескізів та зарисовок до поточної теми.	4
17	Оформлення робіт та підготовка до перегляду.	5
Разом:		69

4. ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ

Процес навчання з дисципліни ґрунтується на використанні традиційних та сучасних технологій, зокрема: лекції та практичні заняття, виконання самостійної роботи (ескізів та зарисовок), що мають за мету – оволодіння студентами принципами художньо-графічної грамоти, практичними навичками передачі графічних зображень з використанням різних матеріалів та інструментів тощо.

Методи навчання: словесні (розповідь, бесіда), наочні (демонстрування, ілюстрування, спостереження) та практичні (вправляння).

5. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль здійснюється під час лекцій, практичних занять, перевірки самостійної роботи, а також у дні проведення контрольних заходів, встановлених робочою програмою і графіком навчального процесу.

Також ще одним методом контролю характерним для образотворчих дисциплін є перегляд, який проходить у вигляді презентації виконаних протягом семестру практичних робіт студентів та їхньої самостійної роботи (ескізів та зарисовок). Перегляд здійснюється провідними викладачами кафедри (у складі не менш 3-х осіб разом з ведучим викладачем), в ході якого обговорюється об'єктивність оцінювання та динаміка успішності студентів, подальша стратегія навчання.

При виведенні підсумкової семестрової оцінки враховуються результати як поточного контролю (оцінювання практичних робіт, ескізів та зарисовок), так і підсумкового контрольного заходу.

Студент, який набрав позитивний середньозважений бал за поточну роботу і не здав підсумковий контрольний захід, вважається невстигаючим.

6. ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ У СЕМЕСТРІ

Протягом вивчення дисципліни студент повинен виконати у повному обсязі всі види робіт, що передбачені робочою навчальною програмою (наприклад: відвідування лекцій та практичних занять; опрацювання лекційного матеріалу, виконання практичних та самостійних робіт; перегляд тощо). У випадку якщо студент не виконав у повному обсязі всі види навчальних робіт, то до підсумкового контрольного заходу він не допускається.

Термін здачі практичної та самостійної роботи вважається своєчасним, якщо студент представив її після виконання роботи або на наступному занятті. За несвоечасний здачу практичної та самостійної роботи (в тому числі за виконання практичних робіт поза межами аудиторії без поважної причини) виставляється оцінка «задовільно». Пропущену з поважної причини практичну роботу студент повинен відпрацювати в аудиторії кафедри у встановлений викладачем термін. Оцінювання практичних та самостійних робіт, підсумковий контрольний захід проводиться за національною чотирибальною шкалою оцінювання.

Підсумкова семестрова оцінка визначається як середньозважена з усіх видів робіт з урахуванням вагових коефіцієнтів (встановлюється в автоматизованому режимі після внесення викладачем усіх оцінок до електронного журналу). Залік виставляється, якщо середньозважений бал, який отримав студент з дисципліни, знаходиться у межах від 3,00 до 5,00 балів. При цьому за вітчизняною шкалою ставиться «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», а за шкалою ECTS – буквене позначення оцінки, що відповідає набраній студентом кількості балів відповідно до таблиці Співвідношення.

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів за ваговими коефіцієнтами

Аудиторна робота						Самостійна робота						Семестровий контроль			
Практичні заняття №: (обов'язковий мінімум оцінок)						Ескізи та зарисовки (обов'язковий мінімум оцінок)						Підсумковий контрольний захід			
	1	2	3	4	5		1	2	3	4	5	Іспит			
ВК*:						0,4						0,2		0,4	

Умовні позначення: ВК – ваговий коефіцієнт.

Таблиця – Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувача вищої освіти

Оцінка за національною шкалою	Узагальнений критерій
Відмінно	Студент глибоко і у повному обсязі опанував зміст навчального матеріалу, легко в ньому орієнтується і вміло використовує понятійний апарат. При виконанні практичної роботи допустив <i>несуттєві похибки</i> . Відмінна оцінка передбачає також якісне зовнішнє оформлення роботи.
Добре	Студент виявив повне засвоєння навчального матеріалу, володіє понятійним апаратом, орієнтується у вивченому матеріалі; при вирішенні практичних задач можуть мати місце окремі неточності. При виконанні практичної роботи допустив <i>дві-три несуттєві помилки</i> .
Задовільно	Студент виявив знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та практичної діяльності за професією, справляється з виконанням практичних завдань, передбачених програмою, з допусканням неточностей і <i>суттєвих помилок</i> . Здатен усувати неточності у роботі під керівництвом викладача.
Незадовільно	Студент виявив розрізнені, безсистемні знання, не може їх використовувати при вирішенні практичних завдань. Як правило, оцінка "незадовільно" виставляється студенту, який не може продовжити навчання без додаткової роботи з вивчення дисципліни.

Таблиця – Критерії оцінювання ескізів та зарисовок

Оцінка за національною шкалою	Узагальнений критерій
Відмінно	Передбачає виконавську майстерність на високому рівні; відповідність тематиці та творчому задуму; креативність та самостійність виконання; <i>несуттєві похибки</i> .
Добре	Передбачає виконавську майстерність на достатньому рівні; відповідність тематиці та творчому задуму; самостійність виконання; <i>несуттєві помилки</i> .
Задовільно	Передбачає виконавську майстерність на середньому рівні; часткова невідповідність тематиці та творчому задуму; <i>суттєві помилки</i> .
Незадовільно	Передбачає виконавську майстерність на низькому рівні; невідповідність тематиці та творчому задуму; неповний обсяг.

Таблиця – Критерії оцінювання перегляду

Оцінка та рівень досягнення здобувачем запланованих ПРН та сформованих компетентностей	Узагальнений зміст критерія оцінювання
Відмінно (високий)	На перегляді представлені всі роботи, які характеризуються високою якістю виконання, завершеністю й охайністю. Роботи експоновані відповідно до послідовності вивчення тем у семестрі. Всі роботи закомпоновано й підписано згідно з вимогами. Експозиція засвідчує послідовну позитивну динаміку у розвитку фахових навичок у здобувача протягом семестру. Здобувач володіє зображувальними техніками на високому рівні.
Добре (середній)	На перегляді представлені всі роботи, які характеризуються достатньо хорошою якістю виконання, завершеністю й охайністю. Роботи експоновані відповідно до послідовності вивчення тем у семестрі. Всі роботи закомпоновано й підписано із незначними порушеннями інтервалів та відступів. Експозиція засвідчує хоч і позитивну, але не послідовну й не системну динаміку у розвитку фахових навичок у здобувача протягом семестру. Здобувач володіє зображувальними техніками на достатньому рівні.
Задовільно (достатній)	На перегляді представлені роботи різної якості виконання, є частково незавершені й неохайні. Роботи експоновані хаотично, без врахування послідовності вивчення тем у семестрі. Не всі роботи закомпоновано й підписано. Експозиція засвідчує хоч і незначну, але позитивну динаміку у розвитку фахових навичок у здобувача протягом семестру. Здобувач володіє зображувальними техніками.
Незадовільно (недостатній)	На перегляді представлені роботи низької якості виконання, незавершені й неохайні. Роботи експоновані хаотично, без врахування послідовності вивчення тем у семестрі. Роботи не закомпоновано й не підписано. Експозиція не засвідчує позитивної динаміки у розвитку фахових навичок у здобувача протягом семестру. Здобувач не володіє зображувальними техніками.

Оцінювання результатів підсумкового семестрового контролю

Освітня програма передбачає підсумковий семестровий контроль з дисципліни: у першому семестрі іспит теоретично-практичного характеру, що відбувається за попередньо затвердженим на засіданні кафедри завданням.

Для кожного окремого виду завдань підсумкового семестрового контролю застосовуються критерії оцінювання навчальних досягнень здобувача вищої освіти, наведені вище (Таблиця – Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувача вищої освіти).

Таблиця – Співвідношення вітчизняної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС

Оцінка ЄКТС	Інституційна інтервальна шкала балів	Вітчизняна оцінка, критерії	
А	4,75–5,00	5	Зараховано <i>Відмінно</i> – глибоке і повне опанування навчального матеріалу і виявлення відповідних умінь та навичок. <i>Добре</i> – повне знання навчального матеріалу з кількома незначними помилками.
В	4,25–4,74	4	

C	3,75–4,24	4		<i>Добре</i> – в загальному правильна відповідь з двома-трьома суттєвими помилками
D	3,25–3,74	3		<i>Задовільно</i> – неповне опанування програмного матеріалу, але достатнє для практичної діяльності за професією
E	3,00–3,24	3		<i>Задовільно</i> – неповне опанування програмного матеріалу, що задовольняє мінімальні критерії оцінювання
FX	2,00–2,99	2	Незараховано	<i>Незадовільно</i> – безсистемність одержаних знань і неможливість продовжити навчання без додаткових знань з дисципліни
F	0,00–1,99	2		<i>Незадовільно</i> – необхідна серйозна подальша робота і повторне вивчення дисципліни

7. КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ З ДИСЦИПЛІНИ

1. Дайте визначення поняттю «композиція».
2. Визначте види композицій та охарактеризуйте їх.
3. Дайте визначення поняттю «гармонія».
4. Назвіть основні засоби гармонізації.
5. Дайте характеристику поняттю «форма» як елементу композиції.
6. Дайте характеристику поняттю «лінія» як елементу композиції.
7. Дайте характеристику поняттю «пляма» як елементу композиції.
8. Дайте характеристику емоційному впливу форм, ліній і плям різної конфігурації в композиції.
9. Поняття «симетрії» і «асиметрії» у композиції художнього твору.
10. Поняття «статики» і «динаміки» у композиції художнього твору.
11. Поняття «контрасту» та «нюансу» у композиції художнього твору.
12. Поняття «метру» та «ритму» у композиції художнього твору.
13. Дайте визначення поняття «композиційний центр».
14. Яким чином підпорядкувати компоненти композиції загальному ідейному задуму?
15. Дайте характеристику кольору як засобу композиції.

8. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Освітній процес з дисципліни «Основи композиції» забезпечений необхідними навчально-методичними матеріалами, що розміщені в Модульному середовищі для навчання MOODLE.

9 РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Яремків М. Композиція. Тернопіль : Підручники і посібники, 2005. 110 с.
2. Михайленко В. Є., Яковлев М.І. Основи композиції. Київ : Каравела, 2004. 305 с.
3. Теоретичні основи композиції : навч.-метод. посібн. для студентів ВНЗ художніх та художньо-педагогічних спеціальностей. / Урсу Н. О. та ін. Кам'янець-Подільський, 2004. 61 с.
4. Поліщук Л. К., Родіна І.О., Новицька О.Р. Основи об'ємно-просторової композиції : метод. посіб. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2010. 102 с.
5. Костенко Т. В. Основи композиції та тримірного формоутворення : навч.- метод. посіб. Харків : Арт-Родник, 2006. 120 с.

Додаткова

6. Крулик Б. В. Організація середовища для занять образотворчою діяльністю : гігієнічний та ергономічний аспекти. *Здоров'язбережувальні технології в умовах пандемії : актуальність, реалії та перспективи* : Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Хмельницький, 2021.
7. Крулик Б. В. Основи композиції як базова дисципліна у підготовці майбутнього художника декоративного мистецтва. *Концептуальні проблеми розвитку мистецької освіти* : Програма всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю. Хмельницький, 2021.

10. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Електронна бібліотека університету. [Електронний ресурс]. – Доступ до ресурсу: <http://library.khmnu.edu.ua/>.
2. Інституційний репозитарій ХНУ. [Електронний ресурс]. – Доступ до ресурсу: <http://elar.khmnu.edu.ua/jspui/?locale=uk>.
3. Модульне середовище для навчання. [Електронний ресурс]. – Доступ до ресурсу: <https://msn.khmnu.edu.ua/>.